

ORD. PROF. DR. DR. h. c. SEDAT ALP (1 Ocak 1913 - 9 Ekim 2006)

O'nun ardından

Aygül SÜEL*

Türkiye Cumhuriyetinin İlk Hititolog'u ve Son Ordinaryüs Profesörü, ünlü bilim adamı, büyük hocamız, Ord. Prof. Dr. Dr. h. c. Sedat Alp'i 9 Ekim 2006 tarihinde kaybettik. Sedat Alp, değerli çalışmaları ile Anadolu'nun Eskiçağ tarihindeki yerinin aydınlatılmasında çok önemli bir rol oynamıştır.

Tarih boyunca birçok medeniyetin, kültürün doğup geliştiği bir coğrafya olan Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititlerdir. Hitit Devleti, günümüzden yaklaşık dört bin sene önce çağının en büyük devletlerinden biri olarak tarihe geçmiş; idari, hukuki, kültürel ve sosyal konularda olduğu gibi, teknolojide de yaşadıkları çağa damgasını vurmuşlardır.

Hitit medeniyeti araştırmalarının ağırlık merkezinin ülkemiz topraklarında olması nedeniyle, Büyük Atatürk'ün direktifleriyle bu konuda bilim adamı yetiştirilmek üzere seçilen bazı gençlerin yurtdışına gönderildiği ve bu konuda gerekli kurumları oluşturmak üzere çalışmalar yapıldığı bilinmektedir.

Bunun için, Türkiye Cumhuriyeti'nin, yetişmekte olan başarılı öğrenciler arasından seçerek yurtdışına yolladığı ve eğitim almasını sağladığı Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, ülkesine döndüğü zaman Hititoloji kürsüsünü kurmuş, öğrenci yetiştirmeye ve bilimsel çalışmalar yapmaya başlamıştır. Kendisi yaptığı çalışmalarla Hitit bilimini uluslararası seviyede ilk sıraya yükseltmiş,

yaşamını Hitit Medeniyetinin Anadolu ile olan sıkı ilişkisine adamıştır. Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, çalışmalarında ve yayınlarında hititoloji ve arkeolojiyi sentezlemiş, arkeolojik buluşlarını filolojik altyapı ile destekleyerek Türk arkeolojisinin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuştur. Sedat Alp, üniversitedeki çalışmalarının yanı sıra bilimsel çalışmalarını ve araştırma sonuçlarını çok sayıda yayınları ile arkeolojiye, hititolojiye ve Anadolu'ya gönül verenler ile paylaşmıştır. Prof. Alp, Hitit bilimine hizmet verdiği Ankara Üniversitesi'nde, 40 yılı aşkın bir süre, çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. Hititoloji alanında dünyadaki ilklerden olan Ord. Prof. Dr. Sedat Alp için Türk arkeolojisinin en önemli isimlerinden Prof. Dr. Ekrem Akurgal bir kitabında şöyle bir atıfta bulunmaktadır: "...Sedat Alp benim hititoloji konusunda bütün sorularım için sınırsız bir kaynak olmuştur. Aslında kendisi M.Ö. 2. binyıldaki Hitit sanatını anlamak ve o konuda çalışmak isteyen herkesin başvurduğu isimdir".

Onun, arkeolojide ve filolojide yaptığı keşifleri en doğru yorumları ile bilim dünyasına sunan çok değerli bir bilim adamı olmasının başlıca nedenleri, çalışkan, sağlam, kendine güvenen kişiliği, çok düzenli bir hayatının olması, bilimi yaşamından hiç uzak tutmaması, çok iyi bir aile büyüğü olması, kendisinin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş evresinde özenle yetiştirilmiş, ülkesi ile gurur duyan bir Atatürk genci oluşu ile bağlantılıdır. Ulusal ve uluslararası çalışmalarla bilim dünyasında kendine

ve Türkiye'ye saygın bir yer kazandırmış olan Alp, Cumhuriyet aydını olarak çağdaşlık yolunda ışık tutmuştur. Kendisi, yurtdışından aldığı daimi profesörlük tekliflerine 'Ben cumhuriyet devri çocuğuyum, her zaman laik Türkiye Cumhuriyeti'nde hizmet vereceğim' diyerek hepimize örnek olacak bu sözleri ile cevap vermiştir. Sedat Alp'in, Hitit bilim çalışmalarında en önde olmak istemesi atalarımıza ve ülkemize sahip çıkmak adına da anlamlıdır. O, Almanya'nın en büyük gazetelerinden Zur Deutsche Zeitung'un başyazarı Kreutel'in yazdığı gibi:

"Atatürk'ün izinden yürüyen Türk'tür."

Osmanlı yönetimi tarafından Konya bölgesinden alınarak Selanik bölgesine yerleştirilmiş ve Rumeli'nin fethi savaşlarına katılan atalarına, savaşta gösterdikleri yararlılıktan dolayı çok büyük topraklar verilmiş, varlıklı bir ailenin, Ramiz ve Ayşe Alp'in oğlu olarak, 1913 yılında Selanik yakınında Karaferye'de doğmuştur.

Ord. Prof. Dr. S. Alp, İstanbul'da başladığı ilkokulu Akhisar'da, lise öğrenimini ise, İstanbul'da Fevziati Lisesi (Boğaziçi Lisesi)'ni bitirerek tamamladı. Liseyi bitirince hem parasız yatılı Mülkiye'yi, (Siyasal Bilgiler Fakültesi), hem de İstanbul Darülfünunu'nun Tıp Fakültesi'ni kazandı. Ancak yüksek öğrenim için açılan Avrupa sınavlarını kazanınca tarih öğrenimi için Almanya'ya gitmeyi tercih etti.

Sedat Alp, yüksek öğrenimi için önce Schulpforta'ya gider, orada Alman dili ve edebiyatı ile klasik Latince ve Yunanca'yı tam anlamıyla öğrenir. Aynı dönem, bu ünlü enstitünün geleneksel programı çerçevesinde İngilizce ve Fransızca eğitimi de alır. Kendisi ile beraber eğitime gönderilen öğrenciler ile birlikte Maarif Vekili Reşit Galip Bey'den bir mektup alır. Mektupta, *"Eski Anadolu Uygarlıklarına yönelmeleri"* tavsiye edilir. Hepsi bu mektubun Atatürk'ten alınan ilhamla yazıldığını düşünürler. Çünkü, Reşit Galip Bey, Atatürk'ün en yakın çalışma arkadaşlarından birisidir. Öğrenimlerini

bu yönde sürdürme kararı alırlar. Berlin Üniversitesi'ne kaydını yaptıran Sedat Alp, eski çağ tarihi ile birlikte arkeoloji derslerini de izlemeye başlar. 1933-1934 ders yılında Jena Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Schachermayer, Hititler ve Yunanistan'ın eski sakinleri Akhalar üzerine bir konferans verir. Bu konferansı dinleyen Alp, Hititoloji okumaya karar vermiştir. Öğrenci müfettişi Cevat Dursunoğlu'na Leipzig Üniversitesi'nde Hititoloji okumak istediğini söyler. Dursunoğlu: *"Herhalde senin durumun Atatürk'e sorulacak, bir hafta sonra gel"* der. Bir hafta sonra gelen cevap ise, *"Sedat Hititoloji'ye hemen başlasın"* şeklindedir. İşte bu, Büyük Atatürk'ün kurduğu genç cumhuriyeti sağlam temellere bağlamak için bilime ve gençliğe verdiği önemin pek çok kanıtından biridir. O, genç Cumhuriyetin dışından turnağından artırdığı olanaklarla yurtdışında okuttuğu gençlerle bizzat ilgilenmiştir.

Ord.Prof.Dr.Sedat Alp, Cumhuriyete Atatürk'ün ışık tuttuğu aydınlık çağda 1932-1940 yıllarında Almanya'da Berlin-Leipzig ve tekrar Berlin Üniversitelerinde Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sumeroloji, Asuryoloji ve Arkeoloji öğrenimi görür. 1935 yılında Atatürk, Avrupa'da okuyan gençlerin Türkiye'de kazılarda staj yapmalarını emreder. Alp, staj için Boğazköy'e gider. Sedat Alp, 1934 yılında Leipzig Üniversitesi'nde, J. Friedrich'in Hititoloji derslerine başlayan ilk Türk'tür. H. Ehelof'un yanında doktora çalışmalarına büyük bir istekle başlar; tezinin konusu "Hitit Bayram Ritüellerinde Memur Adları"dır. 1938 yılında, onu yürekten sarsan üç büyük kaybı olur; hocası H. Ehelof'un ölümü, Atatürk'ün ölümü ve babasının ölümü.

Sedat Alp'in doktorasını, eski hocası J. Friedrich inceleyip kabul eder. Doktora sınavını da başarıyla veren Sedat Alp, 17 Aralık 1940'da Berlin Üniversitesi'nde Hititoloji doktorasını tamamlar.

Sedat Alp, 1941 yılında Cumhuriyetimizin ilk fakültesi olarak kurulan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne Hititoloji Asistanı olarak atanır.

Büyük Atatürk tarafından çok özel bir amaçla ve özenle kurulan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi içerisinde yer alan Hititoloji çok önemli ve uluslararası bilim dünyasında büyük ilgi çeken genç bir bilim dalıdır. Yurdumuzun tarihini orijinal kaynaklara dayanarak araştırmak ve yazmak da bu bilim dalının amaçları arasındadır. Hitit kaynakları ile ilgili arşivler Anadolu'da keşfedilmiştir. Eski Anadolu tarihini ve uygarlıklarını bu belgeleri araştırıp değerlendirmeden yazmak mümkün değildir. İşte Hocam Ord. Prof. Dr. Sedat Alp bu son derece önemli olan görevleri başarı ile başlatmış ve yerine getirmiştir.

Doktora çalışması sürecinde bir kitaba yetecek malzemeyi hazırlamış olan Alp, hemen doçentlik tezi için çalışmaya başlar ve 1941 yılında Hititoloji Doçenti olur. Profesör Sedat Alp, 1941-1944 yılları arasında askerlik hizmeti ve yedek subaylık görevini yaptı. Daha sonra 1949 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Hititoloji Profesörü, 1958 de Hititoloji Ordinaryüs Profesörü oldu.

Prof. Dr. Sedat Alp, bilimsel çalışmaları ile birlikte, 1956-1958 yılları arasında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığı yaptı. 1946'da Türk Tarih Kurumu üyesi, 1951'den itibaren 1983'e kadar her yıl seçimle bu Kurum'da Yönetim Kurulu üyeliği, asbaşkanlık ve yirmi yıl süre ile Genel Sekreterlik görevini üstlendi. Alp, Genel Sekreter olarak üç kez Türk Tarih kongrelerini organize etti. Kendisi, 1982-1983 tarihleri arasında devletleştirilmeden önceki Türk Tarih Kurumu'nun son başkanı olmuştur. Alp, ayrıca Uluslararası Akademiler Birliği toplantılarında Türk Tarih Kurumu'nu temsil etmiştir.

Sedat Alp'in yaptığı çalışmalar arkeoloji ve hititolojiye yön verir niteliktedir. S. Alp'in hititolojinin çeşitli dallarında dünyaca kabul edilmiş keşif ve buluşları vardır. Kitap ve makaleleri uluslararası bilimsel literatürde kaynak olarak gösterilmiş ve yüzlerce kez alıntılanmıştır. Türkçe ya da Almanca olarak yayımlanmış sekiz kitabı ve Türkçe, Almanca, İngilizce ve Fransızca olmak üzere yüze yakın bilimsel makalesi

bulunmaktadır. Bu yazıda, Prof. Dr. Alp'in, her birinin üzerinde çok uzun zaman harcıyarak ve büyük emekler vererek hazırlamış olduğu bilimsel yayınlarını ayrı ayrı değerlendirme olanağı bulunmamaktadır. Yalnızca arkeolojiye ve hititolojiye sağladığı büyük katkılarının en çarpıcı sonuçlarından bir kısmına değinilecektir.

Hititoloji çok genç bir bilim dalıdır ve bu bakımdan bilinmeyenler çoktur. Bu bilinmeyenler üzerinde yapılan çalışmalar, dilin çözülmesine ve bu büyük uygarlık hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Bu çalışmalarda da özellikle, anlamı bilinmeyen kelimeler, ideogramlar ve bunların Hititçe karşılıkları üzerinde çalışmak büyük önem taşımaktadır. Bu konuda bir örnek vermek gerekirse; Hitit tasvir sanatında kralla bütünleştirilen ve onu simgeleyen bir nesne (asa) vardır. Bu kral açısından Hitit metinlerinde de söz edilmiş olacağını düşünen Hocamın, bu konu üzerinde 1947 yılında, Journal of Cuneiform Studies dergisinin birinci cildi, s.164-175 'te yayınladığı, "La désignation du lituus en hittite" başlıklı araştırması (Türkçesi: Belleten, sayı 46, 1948, 301-319) genç Türk Hititolojisi için büyük bir imtihan olmuştur. Çünkü, aynı konuda ünlü Hititolog A. Goetze de önemli bir araştırma yayımlamıştır (Journal of Cuneiform Studies I, 176-185). A. Goetze'nin görüşü, hocanın görüşü ile taban tabana zıt durumdadır. Uluslararası bilim otoriteleri Sedat Alp'in görüşüne hak verirler. Bu nesnenin, Hititçe'deki karşılığı **GİŞkalmuş-** 'Hitit kralının asası' idi. Sonunda A. Goetze de Sedat Alp'in görüşünü kabul eder (Kleinasien 2, 1957, 166 not 2.). Metinlerde böyle önemli bir kelimenin tespit edilmesi, Hitit tasvir sanatında işlenen konuların da anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Böylece, tasvirlerle metinler arasında bir paralellik kurulabilmektedir.

Hocamın 1949 yılında yayınladığı, "Hititlerde sosyal sınıf **NAM.RA**'lar ve ideogram'ın Hititçe karşılığı" başlıklı araştırması (Belleten sayı 50, 245-270, Almanca, Die soziale Klasse der **NAM.RA-** Leute und ihre hethitische

Bezeichnung, Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung I 1950-51, 113-135), Sümerce "NAM.RA" sözünün Hititçe karşılığının **arnuwala-** olduğunu gösterdi. Alp'in buluşu bütün hititologlar tarafından kabul edildi; aynı zamanda bu sınıfın hakları, görevleri ve ceza durumları konusunda daha geniş bir alanda çalışma yapılması da mümkün oldu. Aradan yıllar geçmesine rağmen bu araştırma değerini hala korumaktadır.

1967 yılında, kültte çok önemli bir yeri olan libasyon kabı gaga ağızlı testinin çivi yazılı metinlerdeki adının **ispantuwa-** 'içecekleri saklamak için kullanılan uzun boyunlu kap' olduğu S.Alp tarafından bulunmuştur (Libasyon Kapları "Gaga Ağızlı Desti" ile "Kol Biçimli Alet ve Hitit Metinlerindeki Karşılıkları", Belleten 124, 513-530, Almanca Die Libationsgefäße "Schnabel-kanne" und "Armformiges Gerät" Und Ihre Hethitischen Bezeichnungen, Belleten 124, 531-549).

1959 yılında yayınladığı "Zu den Körpelteilnamen im Hethitischen" başlıklı araştırmasında (Anatolia II, 1-48) Prof. Dr. Alp, Hitit dilinde insan vücudunun bazı uzuvlarının anlamlarını ilk kez ortaya koymuştur.

Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, birçok Hititçe kelimenin de anlamlarını bularak çok önemli buluşlar yapmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: **kattakurant-** (eli olan, bir kol şeklinde içki kabı), **sāpašalli-** (gözcü); **šaramna-** (saray); bu buluşlar Hititoloji dünyasına filolojik açıdan yön verirken Türk bilimine de uluslararası düzeyde kalıcı başarılar sağlamıştır. Büyük bir emekle hazırladığı (Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels, Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte, Neue Deutungen, Ankara 1983, TTK Yayınları: Dizi VI, No. 23) kitabında, Hitit tapınaklarının çok önemli elemanlarından bazıları metinlerdeki isimleri ile identifiye edilebilmişlerdir. Örneğin: **halentu(wa)-** (Hitit tapınağı sellası); **arkiu-** (sunak evi) gibi. Bu eserde, arkeolojik tasvirlerde çok önemli yeri olan hayat ağacının Hitit metinlerindeki karşılığının **eya-** olduğu da Alp tarafından

kanıtlanmıştır.

S. Alp Hocanın Eski Anadolu coğrafyasının araştırılması ile ilgili çok önemli çalışmaları da bulunmaktadır. Kendisi birkaç coğrafi yerleşimin konumunu da belirleyerek tarihi coğrafyaya şekil vermiştir. **Kaneš = Neša = Kültepe**, **Tapigga = Maşat**, **Anziliya = Zile**, **Zuliaš = Çekerek**, **Hanhana = İnandık**, **Tahazimuna = Dazimon** bilim dünyasına hediye ettiği diğer araştırmalar ve yer isimleridir.

S. Alp, çivi yazılı metinler yanında Hitit hiyeroglifleri üzerine de bazı keşifler yapmıştır. Yaptığı hiyeroglifik çalışmalar oldukça önemlidir. Anıtlar ve mühürler üzerindeki önemli bir hiyeroglifin 'gök' anlamına geldiğini keşfetmiştir. (Symbolae Hrozny I, Archiv Orientalni XVIII, 1950, 1-8). Bu buluşunun doğruluğu Karatepe yazıtları ile de doğrulanmıştır. Ayrıca hiyerogliflerle yazılı birçok kişi adının doğru okunuşları ilk kez Alp tarafından gerçekleştirilmiştir (Hitit mühür ve kitabelerindeki Bazı Şahıs adlarının Okunuşları Hakkında / Zur Lesung von manchen Personennamen auf den hieroglyphenhethitischen Siegeln und Inschriften, Ankara 1950). Bu okunuşların birçoğunun doğru olduğu Suriye'de Ras Şamra'daki Fransız kazılarında keşfedilen iki dildeki mühürlerle de doğrulanmıştır. **Ziti** (adam) hiyeroglifi daha sonra bir kaç insan isminin de okunmasına, dolayısıyla tabletlerdeki yazışmaların tanımlanmasında oldukça yardımcı olmuştur. Hitit anıtlarında görülen diğer bir önemli hiyeroglifin 'sevgili' anlamına geldiği de Profesör Alp tarafından keşfedilmiştir (Eine neue hieroglyphenhethitische Insschrift der Gruppe Kızıldağ-Karadağ aus der Nähe von Aksaray und die früher publizierten Inschriften derselben Gruppe, Anatolian Studies Presented to Hans Gustav Güterboch on the occasion of his 65th birthday, 1974, 17-27). Bu buluşlar arasına 'vezir' anlamına gelen hiyeroglifin saptanması da katılabilir (Hitit Hiyeroglif Yazısında Şimdiye Kadar Anlamı Bilinmeyen Bir Unvan, VII. Türk Tarih Kongresi, I. Cilt 98-102).

Koloni çağında (M.Ö. 2. binin başları) Anadolu'da Hititlerin varlığı problemi bilimsel literatürde uzun münakaşalara yol açmıştır ve bir sonuca varılmamıştır. Diğer birçok tanınmış Hititolog gibi ünlü bilim adamı B. Landsberger de Asur Kolonileri çağında Anadolu'da Hititlerin varlığını kabul etmek istemiyor ve 2. binin başında Eski Anadolu'da Hattili'ler yanında bir protoluvi halkının varlığını iddia ediyordu. Sonunda Sedat Alp'in ileri sürdüğü tez (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi X, 1952, 241-256, Türkçe ve İngilizce) zafer kazanır. Protoluvi hipotezi terkedilir. Böylece günümüzde Koloni çağında Anadolu'da Hititler'in varlığını kabul etmeyen bilim adamı kalmamış olur. Sedat Alp'in yaptığı arkeolojik çalışmaların birçok bilimsel anlam ve önemini yanı sıra, Asur Koloni Çağının başından beri Anadolu'da Hititlerin varlığını ispatlaması Türk arkeolojisi ve hititolojisi açısından çok önemlidir.

Kaneş ile **Neşa**'nın aynı kent olduğu görüşü, 1930'lu yıllarda E. Forrer tarafından ortaya atılmıştı. 1958 yılında, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi profesörlerinden H.G.Güterbock kesin bir görüş bildirmeden E.Forrer'in tezini destekledi. (Kanes and Nesa: Two forms of one Anatolian place name? Erez-Israel 5, Jerusalem, Israel Exploration Society, 47-50). 1963 yılında 107 sayılı Belleten'de Alp yayınladığı bir araştırmada (Kaniş=Anişa=Nişa, Erken Hitit Çağının bir başkenti, 366-376, Almancası Kanişa=Anişa=Nişa, Eine Hauptstadt der früh-hethitischen Periode, 376-386) o zamana kadar kullanılmayan bir delil ile bu tezi kuvvetlendirmiş ve desteklemiştir. Birçok ünlü bilim adamı Sedat Alp'in bu görüşüne karşı çıkmış ve söz konusu eşitliğin imkânsız olduğunu ileri sürmüştür. Ancak Boğazköy'de bulunan çivi yazılı bir tablet sayesinde, Alp'in savunduğu tez zafere ulaşmıştır (H. Otten, Eine Althethitische Erzählung um die Stadt Zalpa, StBoT 17, 1973, 57 vd.).

Değerli Hocamın bilim dünyasına, özellikle Anadolu arkeolojisine armağanı 1953'te çalışmaya başladığı ve başkanlığını yürüttüğü

Konya Karahöyük kazılarıdır. Alp, bir Hititolog'un çivi yazısını çözerken gösterdiği titizliği, inceliği, arkeolojik alanda da gösterebileceğini ispatlamış ve bir filoloğun arkeolojideki başarısının örneği olmuştur.

Anadolu'da yapılan önemli kazılardan biri olan Konya-Karahöyük kazılarının buluntuları arasında ele geçen mühürlerle Hitit sanatının incelenmesi mümkün olmuştur. Konya-Karahöyük M.Ö. 2. binin başlarında Mezopotamya'nın Batı Anadolu'ya etkilerinin araştırılması açısından önemli bir noktadır. Konya-Karahöyük buluntuları, Eski Anadolu ile Minos ve Ege kültürleri arasındaki ilişkilerin araştırılması ve böylece tarihe ışık tutulması açısından oldukça önemlidir. Mühürler ile birlikte ele geçen Grafitolar ve kap işaretleri Anadolu'da yazının araştırılması ve dünya literatürüne sunulması açısından çok değerli bilgiler vermektedir.

Karahöyük'te keşfedilen ve Eski Anadolu gliptik sanatında bir zirve oluşturan mühürler, Ord. Prof. Dr. S. Alp tarafından uluslararası standartlara ve değerlerine layık bir biçimde işlenerek yayımlandı ve Türkçe ve yabancı dillerde bilim dünyasının takdirlerine sunuldu (Zylinder- und Stempelsiegel aus Karahöyük bei Konya, Ankara 1968 / Konya Civarında Karahöyük'te Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri, Ankara 1972). Bu eserlerde mühürlerin yalnız doğru olarak tarihlenmesi ile yetinilmedi; aynı zamanda mühürler üzerinde incelenen doğu-batı ilişkileri geniş ve sağlam bir temel üzerine oturtuldu. Alp'in bu çalışmasıyla, Boğazköy, Kültepe, Alacahöyük, Acemhöyük, Konya Karahöyük ve diğer merkezlerin mühürlerinin birbirleri ile ilişki halinde incelenmesi önemli sonuçlar vermiş, Hitit mühür sanatının incelenmesi ve köklerinin araştırılmasında da önemli adımlar atılmıştır. Anadolu ile Suriye, Girit ve Miken dünyası arasındaki ilişkilerin incelenmesinde de mühürlerin önemli bir yeri vardır. Konya Karahöyük'te ele geçen buluntular İmparatorluk Çağından öncesi için elde edilmiş en büyük koleksiyonu temsil etmekte ve bu anlamda Anadolu gliptiği

kapsamında saklanan dini inançların ve rituel-lerin araştırılması ve gün ışığına çıkarılması açısından önem taşımaktadır.

Karahöyük kazılarında ele geçen ve arkeolojik anlamda çok önemli diğer bir buluntu da kap biçimindeki tanrıça heykelidir. Alp, bu heykelin Hitit metinlerinde adı geçen Ana Tanrıça için düşünülen iki tanrıçadan biri yani ya Telipinu efsanesinde rastladığımız **Hannahanna** tasviri ya da Kargamış'ta önemli rol oynayan **Kubaba** tasviri olabileceğini öne sürmektedir (Festschrift für Afet İnan, İstanbul 1989, 27-30).

Prof. Alp'in arkeolojiye yaptığı büyük katkılardan bir diğeri de, Amasya ili Zara bucağında bulunan ve adı 'Amasya Heykeli' olarak geçen Hitit heykelini ve diğer Hitit eserlerini kapsamlı bir biçimde yayımlayarak bilim dünyasına sunmuş olmasıdır.

Maşat Höyük kazıları ile açığa çıkan yazılı belgeler onun tarafından incelenmiş, kendisi bu şehrin Hitit çağındaki adının **Tapigga** olduğunu tespit etmiştir. Sedat Alp, Maşat Höyük arşivindeki 116 Hititçe tabletin metin çevirilerini ve yorumlarını Almanca olarak iki cilt halinde yayınlamış, dünyaya duyurmuştur. Bu çivi yazılı belgeler üzerinde ince ince çalışarak ve onları konuşturarak yaptığı filolojik çalışmalar, arkeolojik çalışmalara ışık tutmuştur. Ele geçen tabletlerden ikisinin üzerinde yer alan mühür baskılarını Büyük Kral III. Tuthalya'ya ait olduğunu ispatlayan çalışmaları, bu tabletlerin ve şehrin tarihlenmesinde büyük rol oynamıştır. Prof. Alp'in yayınladığı Maşat tabletleri, Hitit bilim dünyasına yepyeni bilgiler kazandırmış, özellikle Orta Hitit dönemini aydınlatan çalışmalar olmuştur.

Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'in yaptığı araştırmalar, çalışmalar ile edindiği bilimsel platformdaki saygın yeri birçok ulusal ve uluslararası ödül, nişan, üyelik ve konferans davetleri ile tescil edilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir; 1953 Münster, 1959 Londra, 1960 Berlin, 1978 Marburg, 1979 Münih, 1981 Mainz Üniver-

sitelerinde konuk profesörlük; Türkiye- Ankara, İstanbul, İzmir, Konya; Almanya- Berlin, Bochum, Bonn, Giessen, Hamburg, Heidelberg, Mainz, Marburg, Münih, Tübingen, Würzburg; Amerika Birleşik Devletleri- Michigan, Chicago; Çekoslovakya- Prag; Fransa- Paris, İngiltere- Londra; İsviçre- Bern, Zürih; İtalya- Floransa, Pavia, Roma, Udine; ve Japonya- Tokyo Üniversitelerinde konferanslar vermiş; 1953 Berlin Alman Arkeoloji Enstitüsü muhabir üyeliğine, 1956 Berlin Alman Arkeoloji Enstitüsü asli üyeliğine, 1979 Mainz Bilimler Akademisi üyeliğine seçilmiştir. Kendisi 1980 Paris Collège de France madalyası, 1972 Federal Almanya Cumhurbaşkanı Liyakat Nişanı, 1991 Federal Almanya Cumhurbaşkanı yıldızlı Liyakat Nişanı, 1957 İtalya Cumhurbaşkanı Commendatore Nişanı, 1991 İtalya Cumhurbaşkanı Grande Ufficiale Nişanı sahibidir. 1992 Türkiye Tanıtma vakfı Ödülünü, 1994 İstanbul Üniversitesi Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü şeref üyeliğini, 1994 Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) şeref üyeliğini, 1996 Çorum kenti fahri hemşehriliğini, 1997 Würzburg Üniversitesi Fahri doktora ünvanını, 1998 British Academy üyeliğini almış, aynı yıl TÜBA-AR (Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi Onursal Yayın Kurulu Üyeliğini kabul etmiştir. 2003'te Aydın Doğan Vakfı "Arkeoloji" ödülüyle ve ODTÜ Arkeoloji Topluluğu tarafından Anadolu Arkeolojisine katkılarından dolayı bir plaket ile ödüllendirilmiştir.

Hititoloji çok genç bir bilim dalı olmasına karşın, yetişmiş bilim adamlarıyla ve onların çok değerli araştırmalarıyla büyük bir potansiyele sahiptir. Yapılan yoğun çalışmaları, açık ve berrak bir biçimde bilim dünyasına ve kamuoyuna duyurmak için, Hititoloji kongrelerinin yapılmasının gerekli olduğunu düşündüğümüzde duyduğumuz heyecan, Hocamız Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'in böyle bir kongrenin başkanlığını yapmasını rica ettiğimizde bizi kırmayarak kabul etmesi ile daha da anlam kazanmıştı. Böylece, Uluslararası Hititoloji kongreleri dünyada ilk 1990 yılında Çorum'da onun gözetiminde başlamıştır. Kendisi, Çorum'da toplanan I.

(1990), III. (1996) ve V. (2002) Uluslararası Hititoloji Kongrelerinin başkanlığını yapmıştır.

1992 yılında, Sedat Alp onuruna, dünyanın önde gelen yerli ve yabancı meslektaşları ve öğrencileri tarafından beş dilde kaleme alınan, 54 makale ve 520 sayfadan oluşan "Sedat Alp'e Armağan / Festschrift für Sedat Alp, Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp" başlıklı muhteşem bir armağan kitap yayımlanmıştır.

2004 yılında, Can Dünder ve Fatma Sevinç tarafından hazırlanan, "Sedat Alp, İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü" isimli Alp'in uzun ve dopdolu bir yaşamın öyküsünü anlatan bir kitap TÜBA tarafından yayımlanmıştır. Bilim adamlarının Ord. Prof. Dr. Sedat Alp için yazılan da yer alan bu kitap insanlığa sunulan bir hediyedir.

Ölü bir dili öğrenmek, tarihi ölü dillerde araştırmak iğne ile kuyu kazmak gibidir. Sedat Hoca henüz Hitit biliminin bugünkü kadar güncel ve bilinir olmadığı zamanlarda oldukça zor şartlarda, işte böyle iğne ile kuyu kazar gibi, son derece titiz çalışarak mesleğini aşkla devam ettirmiştir.

Çok değerli bir büyüğümüzü kaybettik. Hititoloji yeri doldurulmayacak bir duayenini yitirdi. Sevgili hocamızı 11 Ekim'de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde yapılan bir törenle ebedi istirahatına uğurladık. Onu anlatanlar, sözleşmiş gibi iki özelliğinden konuştular; çok çalışkandı; nazikti, büyük küçük herkese karşı saygılıydı.

Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, Büyük Atatürk'e verdiği başarı sözünün daima arkasında durdu.

Hocamızın çok uzun yıllar taşıdığı görevlerin ve sorumlulukların, Hititolog olmaktan gurur duyan bizlerin de bilincine vararak çok sevdiğimiz Hitit biliminin geleceğini düşünmek ve onu daha ileriye götürmek hepimizin boynunun borcu olmalıdır.

Bu noktada Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ü sevgi ve saygıyla anmak isterim. Cumhuriyeti kurarken gösterdiği ileri görüşü ve kararlılığını, Türkiye'de bilimin gelişmesi, Türkiye'nin değerlerine sahip çıkması ve koruması konusuna da yansıttığı için minnet duyuyorum. Atatürk'ün özveriyle kurduğu devletini ileri götürecek aydınlığı bilimde araması ve bu vesile ile hocam ve hocam gibi başka öğrencileri yurt dışına göndererek yetişmelerini sağlamasından dolayı kendi adıma da kendisine şükranlarımı sunuyorum.

Hitit kültür varlığı bizim zenginliğimiz olduğu gibi dünya kültür tarihinin oluşumunda da çok önemlidir. Dolayısıyla Hitit bilinmezine doğru yapılan araştırmalar dünya kültür tarihindeki yerimizin belirlenmesinde çok önemlidir. Sedat Alp'in büyüklüğü ömrünün büyük bir kısmını bu bilime adanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ord. Prof. Dr. Dr. h. c. Sedat Alp, yetmiş yılı aşkın akademik hayatı süresince yaptığı çalışmalar ve bıraktığı eserleri ile yaşamaya devam edecektir. Hititoloji'ye yapmış olduğu katkılar hepimiz tarafından gönül borcuyla ve saygıyla daima anılacaktır.

ORD. PROF. Dr. Dr. h. c. SEDAT ALP'İN YAYINLARI

ALP, S.,

1940 *Untersuchungen zu den Beamtennamen im hethitischen Festszeremoniell*, Leipzig.

1945 *Kumarbi Efsanesi (translated from the German Manuscript of Professor H.G. Güterbock)*, Ankara, TTK Yayınları , Dizi VII, No. 11.

1947a "Hitit Kanunları Hakkında", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* V 5, 465-482.

1947b "Şırzı'da bulunan Hitit Hieroglif Kitabesi / The Hittite Hieroglyphic Inscription of Şırzı (together with Professor H.G. Güterbock)", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* V/ 2, 147-151, 153-158.

1947c "Hitit Kralı IV. (?) Tuthaliya'nın Askeri Fermanı / Military Instructions of the Hittite King Tuthaliya IV (?)", *Belleten* XI/43, 383-402, 403-414.

- 1947d "Désignation du Lituus en Hittite", *Journal of Cuneiform Studies* I, 164-175
- 1948 "Hitit Metinlerinde ^{G8}kalmus "Lituus" ve HUB.BI "küpe"/^{G8}kalmus "Lituus" and HUB.BI "Earring" in the Hittite Texts", *Belleten* XII/46, 301-319, 320-324.
- 1949 "Sosyal sınıf NAM.RA'lar ve Ideogram'ın Hititçe Karşılığı", *Belleten* XIII/50, 245-270
- 1950-1951 "Die Soziale Klasse der NAM.RA- Leute und ihre hethitische Bezeichnung", *Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung* I, 113-135.
- 1950a "Bemerkungen zu den Hieroglyphen des Hethitischen Monuments von Imankulu", *Symbolae Hrozný I, Archiv Orientalni* XVIII, , 1-8.
- 1950b *Hitit Hieroglif mühür ve kitabelerindeki bazı şahıs adlarının okunuşları hakkında / Zur Lesung von manchen Personennamen auf den hieroglyphenhethitischen Siegeln und Inschriften*, Ankara.
- 1952a "Hitit Devletinin İç Bünyesi", *IV. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 38-45.
- 1952b "Hititler hakkında yeni bir kitap münasebetiyle / On the occasion of a new book concerning the Hittites", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* X, 241-248, 249-256.
- 1954 "The N(N)-formations in the Hittite Language", *Belleten* XVIII/72, 449-467.
- 1956 "Die Lage von Samuha", *Anatolia (Anadolu)* I, 77-80.
- 1957 "Zu den Köpfeinamen im Hethitischen", *Anatolia (Anadolu)* II, 1-48.
- 1961 "Amasya Civarında Zara Bucuğunda bulunan Hitit heykeli ile diğer Hitit eserleri / Eine Hethitische Bronzestatue und andere Funde aus Zara bei Amasya", *Anatolia (Anadolu)* VI, 191-216, 217-243.
- 1963 "Kaniš = Aniša = Niša, Erken Hitit Çağının bir Başkenti / Kaniš = Aniša = Niša, Eine Hauptstadt der frühhethitischen Periode", *Belleten* XXVII/ 107, 366-376, 376-386.
- 1964 "Eski Anadolu yazısının Menseleri", *Atatürk Konferansları*, Ankara, 57-70.
- 1965a "Güney-Batı Anadolu'da Bulunan Erken Bronz Çağına ait Mermer İdoller / Frühbronzezeitliche Marmoridole aus Südwestanatolien", *Belleten* XXIX/113,3-8, 9-14.
- 1965b "Anadolu'da" bulunan M.Ö. İkinci Bin Yılına ait altından bir yüz maskesi / Eine goldene Gesichtsmaske vom zweiten Vorchristlichen Jahrtausend aus "Anatolien", *Belleten* XXIX/113, 15-18, 19-23.
- 1967 "Libasyon Kapları "Gaga ağzılı Desti" ile "Kol Biçimli Alet" ve Hitit Metinlerindeki karşılıkları / Die Libationsgefäße "Schnebelkanne" und "Armformiges Greif" und Ihre Hethitischen Bezeichnungen", *Belleten* XXXI/124, 513-530, 531-549.
- 1970 "Ein hethitisches Stempelsiegel aus der Umgebung von Afyonkarahisar und ein Knopfsiegel aus Yazırhöyük bei Nevşehir", *Festschrift P. Meriggi*, 1-6.
- 1972a *Zylinder und Stempelsiegel aus Karahöyük bei Konya*, Ankara (1968), TTK Yayınları, Dizi V, No. 26 / *Konya Civarında Karahöyük'te bulunan Silindir ve Damga Mühürleri*, Ankara, TTK Yayınları, Dizi V, No. 31.
- 1972b "Hitit Hieroglif yazısında şimdiye kadar anlamı bilinmeyen bir unvan", *VII. Türk Tarih Kongresi* Vol. I, 98-102.
- 1973 "Eine weitere Hieroglypheninschrift aus Emirgazi und ein Rollsiegel mit Hieroglyphenlegenden aus dem Gebiet von Adyaman, Südöstlich von Malatya", *Festschrift Heinrich Otten*, 11-15.
- 1974a "İstar auf dem Karahöyük", *Mansel'e Armağan*, 703-707.
- 1974b "Eine neue hieroglyphenhethitische Inschrift der Gruppe Kızıldağ- Karadağ aus der Nähe von Aksaray und die früher publizierten Inschriften derselben Gruppe", *Anatolian Studies Presented to Hans Gustav Güterbock on the Occasion of his 65th Birthday*, 17-27.
- 1974c "Eski Önyasya'da Siyasal İlişkilerden Bölümler", *Cumhuriyetin 50. Yıldönümünü Anma Kitabı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayın No. 239, 425-436.
- 1976 "Die Hethiter in Anatolien", *das Parlament*, Special Number for Turkey.
- 1977 "Maşat Höyük'te keşfedilen Hitit Tabletlerinin Işığında Yukarı Yeşilirmak bölgesinin Coğrafyası Hakkında", *Belleten* XLI/164, 637-647 /
- 1979a "Remarques sur la géographie de la région du Haut-Yeşilirmak d'après les tablettes de Maşat-Höyük", *Florilegium Anatolicum, Mélanges offerts à Emmanuel Laroche*, Paris, 29-35.
- 1979b "Hitit Kenti Hanhana'nın Yeri", *Belleten* XLI/164, (1977), 649-652.
- 1979c "Die Lage der hethitischen Kultstadt Hanhana", *Festschrift Elmar Edel*, 13-16.
- 1979d "Hitit Dilinde "saray" sözünün karşılığı", *Belleten* XLIII/170, 273-280 /
- 1979e "Das hethitische Wort für 'Palast' ", *Studia Mediterranea* I, Piero Meriggi dicata, 17-25.
- 1980a "Maşat-Höyük'te keşfedilen çivi yazılı Hitit Tabletleri", *VIII. Türk Tarih Kongresi* Vol. I, 1979, 165-196 /
- 1980b "Die Hethitischen Tontafelentdeckungen auf dem Maşat-Höyük", *Belleten* XLIV/173, 25-59.
- 1981 "Eski Anadolu'da yazı", *Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu* 19-22, Ankara, TTK Yayınları XVI, Dizi, sayı 41.,
- 1982 "Hititlerin dinsel törenlerinde kullanılan temizlik maddesi tuhuueşsar üzerinde bir inceleme", *Belleten* XLVI/182, 247-254
- 1983a "Zum Wesen der kultischen Reinigungssubstanz tuhuueşsar und die Verbalform tuhša", *Festschrift A. Kammenhuber, Orientalia* 52, Fasc. 1, 14-19.
- 1983b *Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels, Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte, Neue Deutungen*, Ankara, TTK Yayınları, Dizi VI, No. 23.
- 1983c "Die Lage der hethitischen Kultstadt Karahna im Lichte der Maşat-Texte", *Beiträge zur Altertumskunde Kleinasien*, *Festschrift für Kurt Bittel*, 43-46.
- 1986 "Maşat Tabletlerinin Eski Anadolu Coğrafyasına Katkıları", *IX. Türk Tarih Kongresi* I, 227-233.
- 1987 "Eine Sphinxvase aus Karahöyük bei Konya", *Festschrift Ekrem Akurgal* Vol. I, 9-16, *Anadolu (Anatolia)* XXI (1978/1980), Ankara.
- 1988a "Einige weitere Bekerungen zum Hirschryton der Norbert Schimmel-Sammlung", *Studi Di Storia E Di Filologia Anatolica dedicati A Giovanni Pugliese Camatelli, a cura di Fiorella Imparati, Eothen, Firenze*, 17-23.
- 1988b "Hethitisch şapaşiya/ şauşiya "spähen" und şapasalli- "Späher" in den Maşat-Texten", *Documentum Asiae Minoris Antiquae, Festschrift für Heinrich Otten zum 75. Geburtstag*, Wiesbaden, 1-4.
- 1988c "The first appearance of the Hittites in Anatolia", *Instituto Italiano Per Gli Studi Filosofici del Vicino Oriente Antico, Seminari Di Studio*, Napoli, Marzo-giugno .
- 1988d "The geography of Ancient Anatolia in the Hittite Period", *Instituto Italiano Per Gli Studi Filosofici del Vicino Oriente Antico, Seminari Di Studio*, Napoli, Marzo-giugno.
- 1988e "The Hittite Temple in the light of cuneiform sources", *Instituto Italiano Per Gli Studi Filosofici del Vicino Oriente Antico, Seminari Di Studio*, Napoli, Marzo-giugno
- 1988f "Akkadian names of some scribes in the Maşat-letters", *XXXIV ème rencontre Assyriologique Internationale*.
- 1989a "Maşathöyük". A. Philologisch, *Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie* 7, 442-444.
- 1989b "Konya-Karahöyük'te Bulunan Bir Ana Tanrıça Heykeli", *Festschrift für Jale Inan*, 27 v.d. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.,
- 1989c "Das hethitische Wort für "Gruss" in den Maşat-Briefen", *Tahsin Özgüç'e Armağan, Anatolia and the Near East, Studies in honor of Tahsin Özgüç*, Ankara, 3-8.
- 1990 " Die Verpflichtungen şahhan and luzzi in einem Maşat-Brief", *Gedenkschrift Einar von Schuler, Orientalia* 59, Nova Series Fasc. 2, 107-113.
- 1991a Maşat-Höyük'te bulunan Çivi Yazılı Hitit Tabletleri / Hethitische

- Keilschrifttafeln aus Maşat-Höyük*, Ankara, TTK Yayınları VI, Dizi- Sa. 34.
- 1991b *Hethitische Briefe aus Maşat-Höyük*, Ankara, TTK Yayınları VI, Dizi - Sa. 35.
- 1991c "Hititolojinin Doğuşu ve Çorum'da toplanan Uluslararası Birinci Hititoloji Kongresi", *Müze/Museum* 4, 5-12.
- 1991d "Hitit Çağında Anadolu Coğrafyası: Bazı atımlar ve yeni umutlar", *Uluslararası Birinci Hititoloji Kongresi*, 19-21 Temmuz 1990, Ankara, 21-25.
- 1997 "Tuthaliya'nın Tahta Çıkmadan Önceki Diğer Adı", *III. Hititoloji Kongresi Bildirileri*, 16-22 Eylül 1996, Ankara, 21-27, "Der Palast

in den Maşat-Briefen", *Studies in Honor of Nimet Özgüç*.

- 1999 *Hititler'de Şarkı, Müzik ve Dans, Hitit Çağında Anadolu'da Üzüm ve Şarap*, Kavaklıdere Kültür Yayınları, 6, Ankara
- 2000a *Song, Music, and Dance of Hittites, Grapes and Wines in Anatolia during the Hittite Period*, Kavaklıdere Cultural Publications, Ankara.
- 2000b *Hitit Çağında Anadolu, Çivi Yazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar*, Ankara, TÜBİTAK Bilim Kitapları.
- 2003a "Hitit Kralı III.Hattuşili ile Kraliçe Puduhepa'nın Gümüş Tablet Üzerindeki Mühürleri", *TÜBA-AR* 5, 1-6.
- 2003b *Hitit Güneşi*, Ankara, TÜBİTAK Bilim Kitapları.

MAKALE ELEŞTİRLERİ

BOZKURT, H.- M.ÇİĞ - H.G. GÜTERBOCK, 1944

"İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Boğazköy Tabletlerinden Seçme Metinler", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* II/ 5, 789-794.

NEUFELD, E., 1952

"The Hittite Laws", *Journal of Cuneiform Studies* VI, 93-98.

ROSENKRANZ, B., 1954

"Beiträge zur Erforschung des Luwischen", *Bibliotheca Orientalis* XI, 208-209.

BERAN, TH., 1971

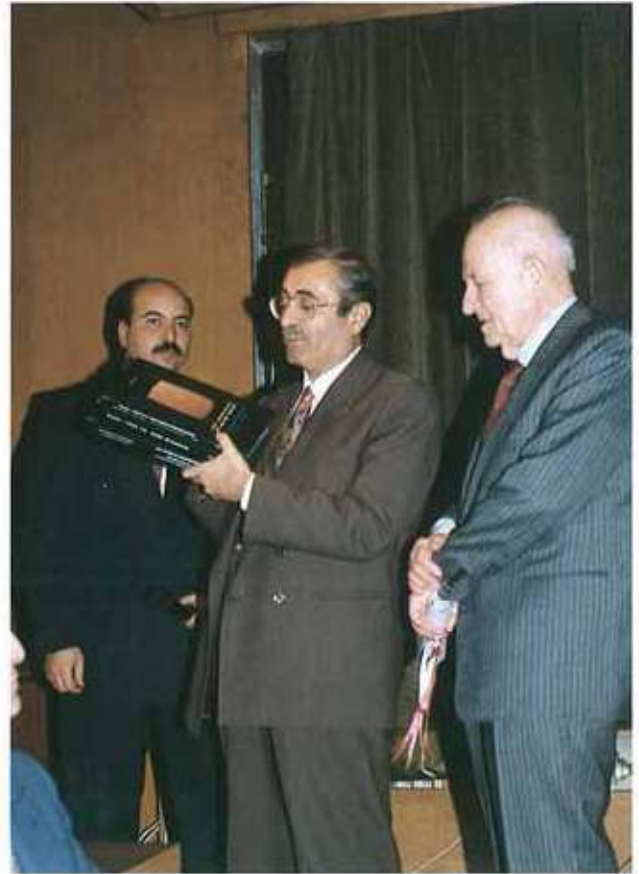
"Die hethitische Glyptik von Boğazköy I", *Orientalistische Literaturzeitung* 66, 362- 364.

Res. 1: 1-Prof. Dr. Sedat Alp, Türk Tarih Kurumu'nda 2-Uluğ İğdemir'le beraber.

Res. 2: 1-Prof. Dr. Sedat Alp, 2-Eşi Ferzan Alp, 3-Prof. Dr. Arif Ersoy ve 4-Prof. Dr. Aygül Süel'le evinde.

Res. 3: Prof. Dr. Sedat Alp'e Çorum'da fahri hemşehrilik verilmesi töreni.

Res. 6: 90. Yaş gününde TÜBA üyeleriyle.

1-Tahsin ve Nîmet Özgüç 2-Sedat Alp 3-Ferzan Alp 4-Metin Ant 5-Ayhan Çavdar 6-Engin Bermek 7-Halil İnancık
8-Aygül Süel 9-Celal Şengör 10-Halet Çambel 11-İzzet Berker

Res. 7: Prof. Dr. Sedat Alp, Prof. Dr. Afet İnan ile birlikte.